

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Проректор з науково-педагогічної роботи
та освітньої діяльності**

 / проф. Тетяна ФЕДІРЧИК/

“12” серпня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

ФІЛОСОФІЯ

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Системний аналіз»
(назва програми)

Спеціальність 124 Системний аналіз
(вказати: код, назва)

Галузь знань 12 Інформаційні технології
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет математики та інформатики
(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців
за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Філософія** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Системний аналіз» спеціальності 124 Системний аналіз першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протоколом № 5 від 29 травня 2023 року.

Розробник та викладач: **Радзиняк Тетяна Іванівна**, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОПП і схвалено методичною радою факультету математики та інформатики

Протокол № 11 від “25” червня 2024 року

Голова методичної ради факультету /
навчально-наукового інституту

(підпис)

Віра СІКОРА
(прізвище та ініціали)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології
Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Завідувачка кафедри філософії та культурології

(підпис)

Ольга РУПТАШ
(прізвище та ініціали)

Схвалено

Науково-методичною радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Голова науково-методичної ради

(підпис)

Тетяна ФЕДІРЧИК
(прізвище та ініціали)

_____, 2024 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Філософія – важлива частина світової культури, націлена на рефлексію світогляду – осмислення його основ, включаючи ставлення людини до світу, до самої себе, до іншої людини, до суспільства, науки, різних сфер життя. Завдяки цьому її вивчення дозволяє сформувати перелік загальних компетентностей, які лежать в основі вищої професійної освіти незалежно від сфери спеціалізації.

Мета та завдання навчальної дисципліни «Філософія»: розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, людського життя; формування філософської культури мислення, пізнання світу та самих себе, навичок застосування філософської методології; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Пререквізити. Дана дисципліна розвиває набуті раніше студентами навички та знання з курсів «Людина і світ», «Актуальні питання історії та культури України», «Етика та естетика», «Правознавство», «Екологія», «Технології» тощо.

Постреквізити. На курс «Філософія» можуть опиратися різні наступні за часом вивчення дисципліни соціально-гуманітарного спрямування, такі як «Соціологія», «Психологія», «Логіка та критичне мислення», «Етика та загальнолюдські цінності» й інші, а також курси, орієнтовані на вивчення філософських аспектів науки загалом чи конкретних наук, у тому числі курс «Філософія науки» у підготовці освітнього рівня «Магістра».

Результати навчання, згідно з вимогами освітньо-професійної програми, передбачають оволодіння студентами такими компетентностями:

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- ЗК05. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.
- ЗК15. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК16. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

- ФК11. Здатність системно аналізувати свою професійну і соціальну діяльність, оцінювати накопичений досвід.

У межах вивчення дисципліни «Філософія» студенти набувають наступних програмних результатів:

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання	Форми оцінювання
ПР16. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	• лекція з елементами проблемних ситуацій • дискусія • групова робота, робота в парі з рекомендованими матеріалами • ділова гра	• усне та письмове опитування, • презентації результатів виконання завдань
ПР17. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	• лекція, запитання-бесіда, розповіді • дискусія • пошуковий метод • проблемний метод • самостійна робота над індивідуальним та груповим завданням	• екзамен (іспит) • усне та письмове опитування • тестові завдання • презентація проєктів • самостійні роботи за індивідуальними завданнями

Передбачені в межах курсу форми роботи (групова робота, дебати, робота в парах, презентації) спрямовані на формування у студента *соціальних навичок (soft skills)*.

По завершенню вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати** :

- комплекс основних філософських категорій та понять;
- особливості основних філософських напрямків, течій та шкіл;
- розуміти сенс інтелектуального і соціокультурного призначення філософії, її пізнавальних та культурних можливостей, історичної ролі.

вміти:

- знаходити, класифікувати та аналізувати інформацію з різних джерел;
- встановлювати зв'язок між окремими твердженнями в загальній системі поглядів і переконань;
- розпізнавати типові помилки в аргументації;
- дискутувати на запропоновані теми;
- аргументувати власну позицію у розв'язанні світоглядних проблем, спираючись на визначені філософські підходи;
- використовувати філософські методи дослідження у своїй науковій, суспільно-політичній та громадській діяльності;

володіти навичками:

- порівняння різних підходів до розв'язання актуальних соціальних і гуманітарних проблем;

- аналізу та сприймання текстів, що мають філософський зміст;
- виявлення та обґрунтування ціннісних засад різних видів діяльності;
- виявлення вербальних і невербальних засобів маніпуляції;
- застосовування форм і засобів сучасного філософського дискурсу для обґрунтування власного світогляду, вдосконалення особистої культури міркувань.

ОПИС ЗМІСТУ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни ФІЛОСОФІЯ												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	4	4	120	2	15		15		80	10	екзамен
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1: Свідомість, знання, інформація як предмет філософського аналізу				
Тема 1. Предмет філософії	16	2	2		10
Тема 2. Проблема свідомості	16	2	2	1	10
Тема 3. Знання. Наука. Істина	16	2	2	2	10
Тема 4. Довіра до інформації із зовнішніх джерел	17	2	2	2	10
Разом за ЗМ1	65	8	8	5	40
	Змістовий модуль 2. Свобода волі, мораль, закон та їх філософське осмислення				
Тема 5. Свобода і відповідальність	18	2	2	2	14

Тема 6. Мораль, моральність, нормативність	19	2	2	2	14
Тема 7. Законність і справедливість	18	3	3	1	12
Разом за ЗМ 2	55	7	7	5	40
Усього годин	120	15	15	10	80

Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Смисловий простір філософського знання	2
2	Свідомість, мозок, суб'єктивний досвід	2
3	Філософське осмислення знання: сприйняття, віра, переконання	2
4	Способи подачі інформації та засоби маніпуляції	2
5	Свобода чи детермінізм: сучасні розв'язки проблеми	2
6	Принципи ухвалення морально зважених рішень	2
7	Шляхи реалізації законності та справедливості в громадянському суспільстві	3

Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми	Кількість годин
1	Витоки психофізичної проблеми у філософії Р.Декарта	1
2	Проблема істини й омани	2
3	Цифрова інформація як засіб маніпуляції в сучасному світі	2
4	Історія як поступ людства в усвідомленні свободи	2
5	Категоричні і гіпотетичні імперативи	2
6	Принцип рівних можливостей і гендерні проблеми	1

Самостійна робота студента

№	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія як шлях самотворення	10
2	Мисленнєвий експеримент як метод дослідження у філософії свідомості	10
3	Аргументи й контраргументи щодо наукового реалізму	10
4	Інтелектуальна автономія: виклики сучасності	10
5	Етичні дилеми та ІІІ	14
6	Засади обґрунтування моралі (релігія, традиції, раціональність)	14
7	Сильні і слабкі сторони лібералізму	12

Дидактико-методичний супровід індивідуальних завдань та СРС розміщено в системі електронного навчання Moodle (<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1253>)

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії, які використовуються при оцінюванні усної відповіді студента при викладанні дисципліни “Філософія” для непрофільюючих факультетів ЧНУ:

- 5 балів** – вичерпна відповідь на питання семінарського заняття. Студент виявив всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу, глибоко засвоїв основну й додаткову літературу з теми, рекомендовану планом. Доповідає активно й упевнено, не прив’язаний до конспекту. Відповідь вирізняється багатством і точністю використаних термінів. Матеріал викладається послідовно та логічно. У розумінні та викладі навчального матеріалу студент виявляє науковий підхід і творчі здібності. Після завершення доповіді відповідає на більшість питань викладача та товаришів. (При цьому викладач має право поставити до трьох коротких питань за темою семінарського заняття загалом, а не лише з питання, яке висвітлював студент).
- 4 бали** – студент виявляє достатні знання матеріалу, не припускається у відповіді суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану планом. Дає відповіді на питання викладача та одногрупників. Доволі часто звертається до конспекту.
- 3 бали** – студент виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю. Доповідач сильно прикутий до конспекту, припускається помилок. Матеріал частково розкриває проблему. Відповідає на поставлені запитання з помилками, однак спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх.
- 2 бали** – студент не може розкрити питання плану без допомоги електронного чи роздрукованого тексту, у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки. Відповідає на поставлені питання тільки зі сторонньою допомогою. У відповіді студент не розкриває проблему;
- 1 бал** – студент зачитує підготовлений матеріал до семінару, розкриває проблему поверхнево чи фрагментарно. На запитання викладача та студентів відповісти не може.
- 0 балів** – відповіді немає або вона абсолютно не розкриває сутності питання.

Крім усної відповіді передбачено загальні принципи розподілу балів за інші види роботи:

- 1-2 бали** – усна відповідь на конкретне запитання (не репродуктивного характеру) на лекційному чи семінарському занятті в ході фронтального опитування;
- 1-2 бали** – змістовне доповнення (мінімально – 2 хвилини);
- 4 бали** – тести до тем, розміщені в системі електронного навчання Moodle);
- 1-2 бали** – формулювання змістовних запитань до доповідача;

- 1-3-5 бали** – творче завдання на картці не тестового характеру (залежно від рівня складності – максимально 3-5 балів (визначається за конкретне завдання));
- 1-5 балів** – виготовлення наочності з глибоким смисловим навантаженням до теми лекційного чи семінарського заняття (за погодженням із викладачем);
- 1-10 балів** – підготовка тез до наукової конференції (вимоги: повинні мати науковий характер, написаний на основі наукових статей, монографій, не тільки підручників; максимальна оцінка залежить від складності теми);

Перелічені види роботи можуть виконуватися не тільки на семінарському занятті. Максимальна кількість балів, яку необхідно отримати за одне семінарське заняття – 5. Вона може не обмежуватися у разі виконання творчих завдань. Наприклад, структура балів, зароблених студентом за одне семінарське заняття, може виглядати так:

Приклад: відповідь – 3 б. + доповнення – 1 б. + постановка запитань – 1 б. = 5 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: стандартизовані тести, індивідуальні та групові (командні) проєкти, дослідницько-творчі роботи; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форми поточного та підсумкового контролю

Для поточного контролю: заслуховування доповідей та повідомлень на семінарських заняттях, тести, аналіз різних видів повідомлень (наукової статті,

доповіді, виступу у ЗМІ тощо), студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Для контролю самостійної роботи: тестування, анотації опрацьованих першоджерел, підготовка есе (проєкту), підбір відео, аудіо та текстового матеріалу за визначеною темою.

Для підсумкового контролю: екзамен.

У курсі «Філософія» передбачаються роботи, які є обов'язковими для виконання та ті, що виконуються за бажанням студента. Обов'язкові завдання передбачають можливість набрати певну кількість балів якої вистачить на достатній рівень. Для того щоб досягти більш високого рівня, виникає необхідність виконувати і необов'язкові види робіт. Перелік видів робіт та передбачена за їх виконання кількість балів наводяться у таблиці

**Форми поточного та підсумкового контролю
та кількість балів за їх виконання**

№ п/з	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів за контрольний захід
1	Участь в обговоренні на лекціях	Заохочувальне оцінювання	10
2	Робота на семінарських заняттях	Обов'язково	30
3	Позааудиторне тестування	Обов'язково	20
4	Груповий проєкт (МЗ)	Обов'язково	10
5	Творче завдання (одне у ЗМ1,2)	За бажанням	бал прописаний у завданні
6	Виконання домашніх завдань: відповіді на проблемно-пошукові питання	За бажанням	2
7	Підготовка 5-хвилинної презентації та виступ в аудиторії	За бажанням, при взаємодії з викладачем	5
8	Портфоліо	За бажанням	10
9	Підготовка тез до наукової конференції (за проблематикою на стику філософії та проф.тематики)	За бажанням, при взаємодії з викладачем	10
10	Підсумковий тест	як альтернатива (або частина) екзамену	40 (10)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторної та самостійної роботи)							Кількість балів (ІТ або іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
25			25				40	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Перелік питань для підсумкової атестації з курсу «ФІЛОСОФІЯ»

1. Розкрийте поняття філософії, які кола і парадокси її розуміння.
2. Визначте відмінність чи тотожність понять «філософія» та «світогляд».
3. Визначте предмет, проблематику та структуру філософії.
4. Визначте та охарактеризуйте основні функції філософії.
5. Опишіть взаємозв'язки і взаємовпливи філософії та науки, мистецтва, релігії.
6. Вкажіть на історичні чинники та джерела виникнення філософії.
7. Розкрийте суть «проблеми свідомості» у філософії. У чому полягає складність філософського та конкретнонаукового розуміння свідомості?
8. Здійсніть загальний аналіз психофізичної проблеми у філософії свідомості.
9. Проаналізуйте витoki психофізичної проблеми у філософії Р.Декарта
10. Запропонуйте аргументи на користь або проти позиції Р. Декарта щодо розв'язання проблеми свідомості.
11. Наведіть аргументи проти матеріалізму в сучасній філософії свідомості.
12. Поясніть, у чому полягає суть «Феномену зомбі».
13. Поясніть смисл «аргументу знання» (на основі мисленнєвих експериментів Т.Нагеля та Ф.Джексона).
14. Розкрийте зміст парадоксів та критики квалія, зверніть увагу на лінгвістичний та фізіологічний аспекти (за Д.Деннетом).
15. Проаналізуйте аргументи проти існування квалія (Д.Деннет), подумайте, які з них ви вважаєте найбільш доцільними. Чому?
16. Розкрийте зміст критики аргументу знання та проблеми суб'єктивних відчуттів (за Д.Деннетом).
17. Проаналізуйте основні тези філософії свідомості Д.Чалмерса
18. Репрезентуйте ключові принципи «китайської кімнати» та «тесту Тьюринга».
19. Розкрийте основні ідеї матеріалістичних концепцій у вченні про свідомість (біхевіоризм, функціоналізм, елімінативізм)
20. Здійсніть аналіз понять позитивної та негативної свободи у вченні Е.Фрома.

21. Розкрийте загальні аспекти проблеми знання. Вкажіть на особливості наукового та ненаукового знання.
22. Здійсніть аналіз платонівської та каузальної концепції знання, зазначте їх переваги та недоліки.
23. Репрезентуйте суть парадоксів Е. Гетсьє? Проти чого мислитель висуває свої аргументи?
24. Назвіть та проілюструйте основні проблеми аргументації (типові помилки мислення, за С. Лоу)
25. Визначте зміст поняття критичне мислення, його властивості, ознаки та умови розвитку.
26. Розкрийте зміст основних законів логіки. Поясніть, чому вони є основою критичного мислення.
27. Визначте та прокоментуйте, яку роль у житті індивіда відіграють автоматизм і стереотипність, як особливі форми обробки інформації.
28. Розкрийте роль софістів та софізмів в історії філософії та становленні логіки як науки.
29. Розкрийте суть проблеми «інформація – знання». Які основні способи та шляхи перетворення інформації на знання.
30. Визначте особливості формалізованого та неформалізованого знання. Які можливі механізми перетворення неформалізованого знання на формалізоване?
31. Розкрийте проблему: засоби масової інформації та методи маніпулювання людською свідомістю
32. Здійсніть аналіз осмислення свободи в античній філософії.
33. Розкрийте зміст понять Свобода та Фатум у теорії Платона (Міф про Ера).
34. Вкажіть основні способи розв'язання проблеми свободи у християнській філософії епохи Середньовіччя (Бл. Августин).
35. Аргументуйте тезу про сумірність свободи волі та вчення про напередвизначення у Середньовіччі?
36. Проаналізуйте взаємозв'язок між свободою волі та детермінізмом: сумісні, несумісні та альтернативні способи розв'язання проблеми.
37. Розкрийте сутність проблеми вибору: екзистенційний та психологічний аспекти.
38. Розкрийте сутність співвідношення понять «детермінізм» та «індетермінізм» у вченні про свободу.
39. Розкрийте сутність співвідношення понять «детермінізм» і «компатибілізм» у вченні про свободу.
40. Поясніть, як зіставляються принципи лібертаріанства та компатибілізму у вченні про свободу.
41. Вкажіть на причини багатозначності поняття свободи в історії філософії. Розкрийте основні його значення.

42. Проаналізуйте кантіанське розуміння моралі. Як, у зв'язку з таким його розумінням, корелюються мораль та релігія?
43. Розкрийте значення категоричного та гіпотетичного моральних імперативів у філософії І.Канта.
44. Розкрийте сутність категорії морального релятивізму (суб'єктивна та інтерсуб'єктивна моделі).
45. Розкрийте переваги та недоліки концепції емотивізму у вченні про мораль.
46. Назвіть та прокоментуйте підстави для твердження: «Мораль – об'єктивна». Кого з прихильників етичного об'єктивізму Ви можете назвати?
47. Проаналізуйте сутність утилітаристських концепцій в етиці (І.Бентам, Дж.Стюарт Міль)
48. Проаналізуйте переваги та недоліки теорії божественного походження моралі.
49. Проілюструйте, як представники філософської думки пояснюють прагнення людини уникнути відповідальності. Чому вона є для сучасної людини непосильним тягарем?
50. Проілюструйте прикладами основні філософські концепції істини.
51. Проаналізуйте взаємозалежність між поняттями обов'язку, закону і справедливості з погляду теорії і практики.
52. Визначте підстави для підкорення закону. Аргументуйте свою відповідь.
53. Поясніть значення понять вдячності й вигоди. Як вони впливають на людські стосунки, суспільство загалом?
54. Проаналізуйте філософські підходи до формулювання й обґрунтування принципу рівних можливостей.
55. На основі аналізу праці Т. Нагеля «Що все це означає?» окресліть основні сучасні філософські проблеми.
56. Проаналізуйте працю Д. Деннета «Хто я?». Визначте основні поставлені автором проблеми та запропоновані способи їх розв'язання.
57. Обґрунтуйте основні переваги вивчення філософії та необхідні умови для філософування, використовуючи есе Б. Рассела «Філософія для непосвячених».
58. Проаналізуйте розділ II праці Е. Фрома «Втеча від свободи» («Обособлення індивіда та подвійність свободи»). Визначте основні поставлені автором проблеми та запропоновані способи їх розв'язання.
59. Проаналізуйте діалог Платона «Крітон». Визначте основні поставлені автором проблеми та запропоновані способи їх розв'язання.
60. Проаналізуйте «Міф про печеру» Платона. Визначте основні поставлені автором проблеми та запропоновані способи їх розв'язання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Викладання курсу «Філософія», контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на дотримання вимог академічної доброчесності (Див.: *Правила академічної доброчесності ЧНУ ім. Ю. Федьковича*: https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентом/студентці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання усіх нарахованих за курс балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна)

1. Андрущенко В., Волинка Г., Мозгова Н. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / [за ред. Г. Волинки]. К.: Каравела, 2016. 368 с.
2. Баумейстер А. Вступ до філософських студій або Інтелектуальні подорожі до країни філософії : навч. посіб. К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України. 2017. 238 с.
3. Губар О.М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 416 с.
4. Кремень В., Ільїн В., Губерський Л. Ескізи про мудрість. Від міфу до істини. Київський університет, 2019. 317с.
5. Петрушенко, В. Л. Філософія: підручник для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів. Львів : Магнолія 2006, 2018. 504 с.
6. Подольська Є.А. Філософія. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006.
7. Причепій Є. Філософія: підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль. К.: Академвидав, 2005; 2009. 592 с.
8. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. К.: Кн., 2005. 528 с.
9. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. - 2-ге вид., стер. К. : Знання, 2012. 621 с.
10. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Вид. друге. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. 536 с.
11. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана ФІЛОСОФІЯ: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

Допоміжна

1. Арістотель. Нікомахова етика. Переклад з давньогрецької Віктор Ставнюк. Київ. Аквілон-Плюс. 2002
2. Берлін І. Чотири есе про свободу / пер. з англ. О. Коваленко. К. 1994.
3. Вітгенштайн Людвіг. Tractatus Logiko-Philosophicus / Логіко-філософський трактат (фрагмент). [Конвертовано сайтом javalibre.com.ua]
4. Гайдеггер Мартін. Будувати, проживати, мислити. [Конвертовано сайтом javalibre.com.ua]
5. Кант І. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука / пер. з нім. Віталій Терлецький. Харків: Фоліо, 2018. 288 с.
6. Ларс Свендсен Філософія свободи: Львів: АНЕТТИ АНТОНЕНКО, К.: Ніка-Центр, 2016. 336с.
7. Ліврага Х.А. Плисти проти течії. Філософські роздуми. Новий Акрополь, 2015. 298 с.
8. Лютий Т. Глумчер О. Пригоди філософських ідей Західного світу. Темпора, 2021. 384 с.
9. Стейнберг Д. Філософія для життя. Пізнати себе краще. Новий Акрополь, 2014. 172 с.
10. Нора К., Гьосле Вітторіо Кав'ярня мертвих філософів. Філософське листування для дітей і дорослих. Новий Акрополь, 2019. 256 с.
11. Платон: Апологія Сократа. Перекладено з давньогрецької. Харків: Фоліо, 2008.
12. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття: монографія. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
13. Рассел Бертран Філософія для непосвячених. URL: <https://users.drew.edu/~jlenz/br-lay-philosophy.html>
14. Стівен Сломан, Філіп Фернбах Ілюзія знання. Чому ми ніколи не думаємо на самоті / [пер. М.Лузіна]. Yakaboo Publishing. 2018. 344 с.
15. Філософія науки: традиції та інновації. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2018. № 2(18). 106 с.
16. Фуко Мішель. Археологія знання / [Пер. з франц. В. Шовкун]. Київ. Видавництво Соломії Павличко. «ОСНОВИ». 2003.

Інформаційні ресурси

- Веб-сторінка часопису «Sententiae»
<https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae>
- Веб-сторінка Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
<https://www.filosof.com.ua/>
- Електронна бібліотека Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
https://www.filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
- Веб-сторінка журналу «Філософська думка»
<https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd>

- Веб-сторінка часопису «Софія»
<https://sophia.knu.ua/index.php/sophia/issue/archive>
- Веб-сторінка Наукового Вісника Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
<http://www.philosophy.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/03publications/08ukr>
- Веб-сторінка часопису «Антропологічні виміри філософських досліджень»
<http://ampr.diit.edu.ua/>